

Resolusjon vedtatt på

KRISESENTERSEKRETARIATETS ÅRSMØTE 2019

**KRISESENTER
SEKRETARIATET**
ORGANISASJON FOR KRISESENTERE I NORGE

Innhold

BEKYMNING VEDRØRENDE LAVTERSKELTILBUDET	2
NÆRHET TIL KRISESENTERTILBUDET	3
INNTAKSKRAV PÅ KRISESENTRENE	4
MÅ IKKE STILNE EN VIKTIG SAMFUNNSPOLITISK STEMME	5
KOMMUNENE MÅ TA TILSTREKkelig ANSVAR	6
BØR STATEN OVERTA?	7

BEKYMRING VEDRØRENDE UTVIKLINGEN AV KRISESENTRENE SOM LAVTERSKELTILBUD

Krisesentersekretariatet ønsker regjeringens plattform fra Granavolden under headingen «Likestilling», kulepunkt fem velkommen:

«Evaluere ordningen med overføring av ansvaret for krisesentrene til kommunene og vurdere tiltak som sikrer et godt krisesentertilbud.»

I den forbindelse kommer Krisesentersekretariatets årsmøte 2019, arrangert 29. april, med noen bekymringer vedrørende utviklingen av krisesentrene som et lavterskeltilbud. Årsmøtet ber statsråd Kjell Ingolf Ropstad iverksette tiltak for å senke terskelen for målgruppen for krisesentertilbudet, slik krisesenterloven krever.

Krisesentrene møter hvert år hundrevis av voldsutsatte som har fått skader både på kropp og sjel, i Norge, i fredstid, i hjemmet, av en de står nær. Nærmere 62 000 kvinner, 907 menn og 45 000 barn har hatt et opphold på krisesentrene de siste 25 årene. Her får overgrepsutsatte hjelp og beskyttelse og et rom hvor de kan være i fred fra vold. Krisesentrene har den viktige rollen som katalysator for å realisere kvinner, menn og barns grunnleggende menneskerett til et liv uten vold og overgrep.

En hensikt med krisesenterloven har vært å sikre at krisesentertilbudet fortsetter å være et lavterskeltilbud over hele landet. I dette ligger blant annet at voldsutsatte ikke skal trenge henvisning for å kunne oppsøke tilbudet, at tilbudet skal være gratis og døgnåpent, og at tilbudet ikke må ligge så langt unna der man bor at avstanden i seg selv utgjør et hinder for å bruke det. Alle voldsutsatte som trenger et krisesentertilbud, skal få det, uavhengig av kommunetilhørighet eller oppholdsstatus etter utlendingsloven. Det innebærer også at voldsutsatte med tilleggsproblematikk har rett til et krisesentertilbud eller tilsvarende tilbud.

Gjennom krisesenterloven ble kommunene stilt fritt til å organisere tilbudet slik de selv ønsket. Vi ser en klar utvikling at flere av kommunene overtar driften av krisesentertilbudet. Særlig etter at flere kommuner blir slått sammen til større kommuner. Det er usikkert hvilke konsekvenser endringene i driftsform har for den videre utviklingen av krisesentertilbudet, og om det på sikt kan føre til at krisesentrenes særpreg som hjelpetilbud endres. Årsmøtet er bekymret for at denne utviklingen kan medføre at det viktige lavterskeltilbudet er i ferd med å forringes.

Vi er bekymret for følgende:

- *Vil kommunal drift true målet om at krisesenteret skal være et lavterskeltilbud for målgruppen?*
- *Hvordan påvirker kommunaliseringen krisesenterbevegelsens rolle som kvinnepolitisk aktør?*
- *Tar kommunene tilstrekkelig ansvar for å sikre krisesentertilbudet?*

NÆRHET TIL KRISESENTERTILBUDET

Bakgrunn:

Gjennom krisesenterloven ble finansieringen av krisesentertilbudet plassert hos kommunene. Siden loven trådte i kraft i 2010 er seks krisesentre nedlagt. I tillegg ser vi at mange krisesentertilbud sliter med svært stramme driftsbudsjetter, som igjen medfører at målet med likeverdige krisesentertilbud ikke blir realisert. Det er svært kritikkverdig at Karasjok kommune, den 10. desember 2018, vedtok å legge ned Samiske krise- og incestsenter. Dette er det eneste senteret i Norges som gir et tilbud som er rettet spesielt inn mot den samiske befolkningen. Argumentasjonen for nedleggelsen var at det ville være for kostnadskrevenende for kommunen å gi et tilstrekkelig krisesentertilbud, slik krisesenterloven krever.

Evalueringen av kommunenes implementering av krisesentertilbudet (NOVA, 2014) peker på at voldsutsatte i de områdene der nedleggelse har skjedd, har fått lengre reisevei til nærmeste krisesentertilbud. For dem representerer nedleggelsene en svekkelse av tilbudet. Lengre reisevei hever terskelen for å oppsøke et krisesentertilbud og er ikke i tråd med at tilbudet skal opprettholdes som et lavterskeltilbud. På landsbasis er det også fortsatt områder med lav krisesenterdekning, noe som innebærer at lovens intensjon om at tilbudet også skal være geografisk likeverdig, ikke er godt nok oppfylt (NOVA, 2014). Et formål ved krisesenterloven er å sikre at kommunene skal ha et tilbud til alle som er utsatt for vold i nære relasjoner, også til personer som har alvorlige rusproblemer eller alvorlige psykiske problemer.

Krisesentersekretariatet mener at:

- **Krisesenterdekningen i landet som helhet må undersøkes** og det må igangsettes tiltak der dekningen er for dårlig. Kommunene har ikke etablert nye krisesentre for å oppfylle loven, men velger heller å knytte seg til eksisterende tilbud. Antakelig tilsier dette at kommunene selv neppe vil etablere nye krisesentre uten ytterligere bistand eller pålegg fra statlige myndigheter.
- Det må sikres et tilbud til alle som har behov for et krisesentertilbud. Spesielt til **utsatte grupper**. Det må bevilges **øremerkede midler over statsbudsjettet** til dette tilbudet.
- Den samiske befolkningen kan ikke stå uten krise- og incestsenter. Det må **sikres et godt tilbud til den samiske befolkningen**, som ivaretar hensynet til samisk språk og kultur.

INNTAKSKRAV PÅ KRISESENTRENE

Bakgrunn:

Å bryte ut av krenkende og farlig forhold har vidtrekkende konsekvenser på mange plan. Voldsutsatte på krisesentrene trenger hjelp til å komme ut av en krise, samt få kartlagt sin situasjon med hensyn til hvilke trusler og fare de og barna står overfor.

Volds- og trusselutsatte må ha hjelp til å få oversikt over sine og barnas hjelpebehov. De må ha hjelp til å forholde seg til ulike hjelpeinstanser og myndigheter, til å sikre eventuelt bruksretten til bolig /leie bolig og til å få en økonomisk basis. De trenger hjelp til å håndtere sine og barnas eventuelle helsemessige og følelsesmessige problemer. Ikke minst trenger flere hjelp til å bryte isolasjonen i forhold til det norske samfunnet slik at de blir i stand til å utvikle nettverk for å kunne bo i Norge på egne premisser.

Det kan være vanskelig å finne fram, og ikke minst å bli hørt i det byråkratiske systemet. For kvinner som i liten grad er vant til å bevege seg i offentlig rom, forholde seg til mennesker utenfor familien, som mangler språkkunnskap, og som i tillegg ofte er både fysisk og psykisk svekket, blir møtet med det rigide og byråkratiske systemet ofte problematisk og til tider svært motsetningsfylt. For mange av brukerne medfører et stort hjelpebehov at de kan bli boende over lengre tid på krisesenteret.

Noen krisesentre har som følge av kommunaliseringen innført ulike inntakskrav for krisesentertilbudet, som for eksempel:

- Garanti fra NAV
- Sikkerhetsvurdering fra politiet
- Høy brukerbetaling for mat
- Maks botid på fire uker

«Vi må jo kunne ta en stykkpris for brukere fra andre kommuner».

En politiker i en kommune

Slike inntektskrav bryter med loven og hever terskelen for målgruppen, iht. Krisesenterlovens §2 og §3. NAV-garanti fra hjemkommunen strider med fritt valg av krisesenter, og muligheten til å være anonym. I saker der det er ekstra utfordrende å ivareta framtidig sikkerhet, vil det være behov for å bo på et krisesenter over lengere tid. Dersom sentrale myndigheter mener andre løsninger enn å bo på krisesenter kreves for disse familiene, må vi be om at dette presiseres og at det opplyses om hvilke muligheter en da har. Denne form for kommunalisering av tilbudet fører til at krisesentrene ikke lenger er et lavterskeltilbud med fokus på brukernes individuelle behov.

Krisesentersekretariatet mener at:

- **Voldsutsatte skal sikres en rød løper inn i hjelpeapparatet.** Norske myndigheter må iverksettes tiltak som formaliserer samarbeidet mellom krisesentertilbudet og andre deler av tjenesteapparatet, slik at voldsutsatte vil få en helhetlig bistand og oppfølging i tiden de benytter dagtilbud eller overnattingstilbud, og i reetableringsfasen. Herunder å sikre at brukernes rettigheter blir fulgt etter gitte lovverk.

Norske myndigheter må sørge for at **lengden på oppholdet** ved krisesentrene må tilpasses den tiden det tar å gi den voldsutsatte støtte og nødvendig hjelp for reetablering.

KOMMUNALISERING MÅ IKKE STILNE EN VIKTIG SAMFUNNSPOLITISK STEMME

Bakgrunn:

Kommunaliseringen innebærer at flere krisesenter mister sitt særpreg som et hjelpetiltak med utspring i en sosial bevegelse. Evalueringen fra NOVA om kommunenes implementering av krisesenterloven (2014) tar opp viktigheten av krisesentrenes særegenart og hvilken betydning det har hatt for de voldsutsatte.

Flere krisesentre har opplevd utfordringer knyttet til dette og noen har blitt «kuppet» av kommunene og blitt byråkratiserte. Det krever store ressurser fra hvert enkelt senter å jobbe for å unngå å miste selvråderetten. Vi er bekymret for at økt kommunalisering bidrar til at organisasjonens viktige stemme blir stilnet.

Som paraplyorganisasjon har Krisesentersekretariatet en viktig rolle i samfunnet da vi skal synliggjøre og styrke krisesentrene arbeid, samt øke press på ansvarlige myndigheter som må ta et ansvar for den negative utviklingen vi opplever.

Krisesentersekretariatet mener at:

- Norske myndigheter skal etter Istanbul-konvensjonen art. 9 arbeide for et **effektivt samarbeid med organisasjoner** i det sivile samfunn og øke bevilgninger til disse organisasjonene, for å muliggjøre deres nødvendige arbeid med å bekjempe vold mot kvinner og vold i nære relasjoner.
- Krisesentersekretariatet behøver **øremerkede midler over statsbudsjettet** til sitt arbeid for voldsutsattes rettigheter og krisesentrenes hjelpe- og beskyttelsestilbud.

KOMMUNENE MÅ TA TILSTREKkelig ANSVAR FOR Å SIKRE TILBUDET

Bakgrunn:

Evalueringen av implementeringen av krisesenterloven (NOVA 2014) tyder på at mange kommuner ikke har sørget for god kontakt mellom ulike hjelpetiltak, og at det til en viss grad blir personavhengig hvilke relasjoner som finnes mellom krisesentre og andre hjelpetiltak. Bildet er imidlertid variert, og noen kommuner ser ut til å følge opp krisesentrene tett. Noen kommuner ser også ut til å ha gjort et arbeid for å knytte krisesentrene tettere til det øvrige hjelpeapparatet. Det mangler imidlertid fremdeles mye arbeid på å utarbeide kommunale handlingsplaner for arbeid mot vold i nære relasjoner, og på å informere befolkningen om krisesentertilbudet.

Krisesentersekretariatet mener at:

- Norske myndigheter må fremme forslag om en **generell forskriftshjemmel** i krisesenterloven, slik at innhold og kvalitet i krisesentertilbudet kan reguleres nærmere. Det bør utarbeides forskrifter på områder med særlig stor betydning for kvaliteten på tilbudet, for å få på plass et forsvarlig krisesentertilbud i alle kommunene: forskrift på gjennomføring av kravet til **fysisk adskilthet**, krav til kompetanse, herunder **barnefaglig kompetanse**, **botid** og innholdet i **oppfølgingen i reetableringsfasen**. Norske myndigheter må presisere i en forskrift hva slags oppfølging som kan eller bør gis i en reetableringsfase, og over hvor lang tid etter utflytting av krisesentre. Her bør det oppstilles noen veiledende normer. Videre bør det innarbeides en plan for slik oppfølging i forskrift.
- Norske myndigheter må sørge for en **oppdatert bemanningsnorm** som til enhver tid skal sikre et helhetlig og likeverdig tilbud.
- Norske myndigheter må utgi et rundskriv som påpeker **ansvaret kommunene har for å gi et krisesentertilbud** og myndighetene må utgi rundskriv som presiserer **omfanget av Fylkesmannens tilsyn** med de plikter kommunene har etter krisesenterloven.
- Norske myndigheter må sørge for at **alle kommuner har en handlingsplan** mot vold mot kvinner og vold i nære relasjoner, der kommunenes krisesentertilbud er i sentrum av arbeidet. Norske myndigheter skal sørge for at hver kommune har en kommunal familievoldskoordinator som samarbeider tett med krisesentrene.
- Krisesentrene skal ikke være avhengig av kommunens velvilje for å drifte tilbudet slik det er hensiktsmessig. **Krisesentrene må sikres øremerkede tilskudd på statsbudsjettet** hvor staten dekker 80 prosent av krisesentrenes drift.

BØR STATEN OVERTA KOMMUNENES ANSVAR?

Bakgrunn:

Dersom det på sikt viser seg at kommunene ikke evner å ta tilstrekkelig ansvar for å videreutvikle og styrke krisesentertilbudet og sikre et likeverdig tilbud over hele landet, med god kvalitet, til alle relevante målgrupper, vil følgende spørsmål melde seg:

Bør staten overta kommunenes ansvar for krisesentertilbudene, slik at lovens § 2 endres ref. barneverninstitusjonene og barnehusene?

Forhold som økonomisk forutsigbarhet i driften vil kunne sikres bedre ved en statlig overtakelse. Det samme kan gjelde for kvaliteten og tilgjengeligheten – helhet og likeverdighet – i tilbudet.

Krisesentersekretariatet mener at:

- Spørsmålet om staten bør overta kommunenes ansvar for krisesentertilbudet **må utredes nærmere.**